

RECENZII

CRISTIAN VLĂDESCU, CAROL KÖNIG, DAN POPA, *Arme în muzeele din România*, București, 1973 ; 64 p.

Lucrarea vine să umple un gol resimțit în literatura noastră de specialitate, în ceea ce privește domeniul armelor în general și al armelor medievale în special, care a fost prea puțin studiat la noi pînă acum.

Autorii după studiile și cercetările întreprinse în muzeele mari din țară, care posedă în colecțiile lor armament reprezentativ (Muzeul militar Central din București și Muzeul „Peș” din Sinaia), urmăresc să fixeze direcțiile mari ale evoluției armelor, care a impus multe schimbări în tactica și strategia militară din secolele XV—XVIII.

Lucrarea tratează evoluția armelor occidentale și turcești din epoca feudală exemplificînd cu piese din muzee.

În primul capitol autorii își propun să prezinte apariția și evoluția principalelor tipuri de arme și eficacitatea lor pe cîmpul de luptă. Se trec în revistă forțele militare ale Confederației elvețiene, care au avut o influență decisivă asupra metodelor de luptă în secolul al XV-lea, dominarea cîmpului de luptă de către halebardierii elvețieni, epoca sulitei și a sulitașului, fenomen care va dispărea odată cu apariția armelor de foc și a baionetei fixate la țeava puștii.

De asemenea, este analizată metoda de luptă a formației de luptă numită „Landsknecht” devenită legendară în Germania secolului al XVI-lea.

În același timp, sînt scoase în relief progresele înregistrate de artilerie, armele de foc portative și afirmarea lor pe cîmpul de luptă, ceea ce a făcut să se renunțe treptat la folosirea arcului și arbaletului.

Apariția pistolului duce la înlocuirea lîncii tradiționale a cavaleriei, datorită avantajelor acestuia. Într-un subcapitol, sînt analizate principalele momente ale dezvoltării artei militare, influențată de apariția noilor tipuri de arme și aplicarea noilor metode tactice de luptă în etapele reprezentative de către Mauriciu de Nassau, Gustav Adolf și Frederic cel Mare.

Tipurile de arme sînt tratate într-un capitol aparte. Astfel, în capitolul asupra armelor albe ofensive din Europa occidentală sînt descrise armele tăioase și de împingere scoțindu-se în relief structura și evoluția spadelor, săbiilor, pumnalelor etc. și folosirea pe care le-o dă diferite formațiuni de luptă.

Descrierea virfurilor de sulite și lînci este exemplificată prin piese din colecții, dar de asemenea și prin materiale provenite din săpături arheologice. Este scoasă în relief halebarda și rolul ei în luptă cu cavaleria grea.

Un capitol aparte se ocupă de armele de apărare individuală.

Înainte de a se trece la descrierea armelor de foc se face o scurtă prezentare a arcurilor și arbaletelor cu exemplificări.

Studiul evoluției armelor de foc este precedat în cîteva paragrafe de istoricul prafului de pușcă și descoperirile proprietăților balistice. Se apreciază că primele arme de foc au apărut în Europa de vest pe la începutul secolului al XIV-lea și în Țările Române și Europa de est la sfîrșitul aceluiași secol. Sînt enumerate primele modele de arme de foc portative și evoluția lor, mecanismul de dare a focului constituind elementul principal.

Paralel, sînt studiate momentele importante ale sistemului de funcționare, de încărcare, de ochire și de tragere.

În același mod, sînt trecute în revistă etapele principale ale dezvoltării artileriei. Analizînd sursele la care au avut acces, autorii trec la prezentarea tipurilor de arme folosite în Imperiul otoman.

După prezentarea tehnicii de fabricație a armelor, ultimul capitol descrie pe scurt decorul și tehnica decorației armelor subliniindu-se astfel talentul artiștilor armurieri.

Lucrarea este însoțită de 244 de reproduceri (fotografii negru-alb și color) cu explicațiile respective, ceea ce întregeste înțelesul cititorilor.

Nu întotdeauna însă figurile din text sînt arătate la pagina respectivă (exemplu: la pagina 38, unde se vorbește despre utilizarea puștilor cu fitil în Moldova, figura respectivă (47) este la pagina 52).

Ar fi fost util, dacă s-ar fi cercetat și armamentul existent în celelalte muzee de istorie din țară, lucrarea fiind astfel mai completă și mai în concordanță cu titlul.

Excelent realizată grafic, lucrarea constituie o prețioasă contribuție la cunoașterea armamentului și tehnicii de luptă în epoca feudală și un valoros instrument de lucru pentru cercetători și muzeografi.

P. ABRUDAN

CONSTANTIN NUȚU. *România în anii neutralității (1914—1916)*, București, Ed. șt., 1972, 348 p.

Între lucrările de istorie modernă apărute în ultimul timp, cartea lui Constantin Nuțu constituie o contribuție interesantă pe linia abordării problemelor complexe din perioada premergătoare războiului pentru unitatea neamului. Avînd de analizat o perioadă relativ scurtă, autorul caută să determine momentele principale și să cerceteze împrejurările politice din acest interval de timp.

După un *Cuvînt înainte*, în care se face o succintă expunere a cauzelor care au generat conflictul mondial, se arată care era situația internațională în scurtă perioadă. Contradicțiile cele mai ascuțite erau acelea dintre Anglia și Germania, provocate în special de tendința Germaniei de a-și face drum spre golful Persic, Egipt și India și aceea a Angliei de a o împiedica. Destul de adînci erau și contradicțiile dintre Germania, pe de o parte, Franța, Rusia, S.U.A., pe de altă parte. Faptul că Balcanii și Orientul Apropiat au devenit la începutul secolului principalul obiectiv al imperialismului german, a adîncit și mai mult conflictul germano-englez, dînd naștere și la fricțiuni între Germania și Rusia. În același timp Germania, din interese pur economice, s-a apropiat și mai mult de Austro-Ungaria, intrucît produsele industriale și capitalul german aveau șanse să pătrundă în Orientul Apropiat numai dacă puntea balcanică îi era asigurată. Aceasta a însemnat legarea politicii germane de aceea a Austro-Ungariei.

În capitolul următor, autorul analizează situația României în cadrul soluțiilor internaționale europene, arătînd tendința de desprindere a statului român de sub tutela Puterilor Centrale, care era dictată atît de interesele cît și de acțiunile și atitudinea românilor din Transilvania. Se arată apoi insistența Austro-Ungariei pentru obținerea garanției unui sprijin din partea României în cazul războiului pe care-l pregătea. Atît politica de atragere a Bulgariei, prin care guvernul austro-ungar spera să realizeze în Balcani un echilibru conform intereselor sale, cît și tendința de agresiune împotriva Serbiei nu erau împărtășite de guvernul român. Austro-Ungaria socotea că întărirea României ar fi contribuit la intensificarea luptei de eliberare a românilor din statul habsburgic. În continuare, se expune pregătirea diplomatică a conflictului, îngrijorările din cadrul blocului Antantei și care a fost reacția României față de agresiunea Austro-Ungariei. Autorul subliniază declarația șefului guvernului român făcută lui Czerenin că România se va posta pe poziția că în Balcani nu poate interveni nici o modificare a forțelor prin împărțirea teritoriului sîrbesc; din prevedere, România va căuta să împiedice o modificare a granițelor sîrbești.